

STATISTISKE MEDDELELSER

8540 Riaskov
III. 86 17 77 77

OG

UNDERSØGELSER

FRA

SINDSSYGEANSTALTEN VED AARHUS

I DENS FØRSTE 25 AAR

(1852—77)

AF

H. SELMER,

DR. MED.,

FORHEN OVERLÆGE VED ANSTALTEN.

KJØBENHAVN.

Hos C. A. Reitzel.

1879.

Museet
Psykiatrisk Hospital i Århus
8240 Risskov
tlf. 86 17 77 77

15 (14)

MPR. 9915 (K)

1999 09 24 - 14

Forord.

Nærværende Skrift er en Sammenarbejdelse til et større Hele af Hovedpunkterne i det statistiske Materiale, som foreligger i den jyske Sindsygeanstalts 25 første Aarsberetninger til det kgl. Sundhedskollegium. Men de Ufuldstændigheder og Fejl i Enkelthederne, som paa Grund af manglende eller unøjagtige Angivelser ved Patienternes Indlæggelse kun alt for ofte have indsneget sig i disse Aarsberetninger, ere først saa vidt muligt udfyldte og rettede ved Hjælp af senere modtagne Oplysninger og Berigtigelser angaaende forskellige Forhold, der efterhaanden have ladet sig tilvejebringe i ikke ubetydeligt Antal, stundum efter lang Tids Forløb, og ikke sjældent med megen Ulejlighed.

Det saaledes korrigerede og supplerede Stof er dernæst under Afbenyttelse af Anstaltens Protokoller, Journaler og andre Optegnelser behandlet efter en mere detailleret Plan, end der havde kunnet gennemføres alene paa Grundlaget af de i selve Aarsberetningerne indeholdte numeriske Data, idet jeg overalt, hvor det behøvedes til mere indgaaende Undersøgelse af de forskellige Punkter som syntes egnede til at oplyses ad denne Vej, har foretaget yderligere, undertiden temmelig vidtløftige Opløsninger og forandrede Sammenstillinger af Tallene i de enkelte Rubriker af Beretningerne, snart efter disse, snart efter hine af deres Bestanddele, og saaledes tilvejebragt tabellariske Oversigter over mangehaande Forhold, der ikke komme for Dagen efter det Schema, der er vedtaget som Norm for Beretningerne.

Uagtet det Antal af henved 3000 Tilfælde, der i Aarenes Løb have været til Behandling i den jydsk Anstalt, formentlig afgiver et ganske antageligt Grundlag for Undersøgelser som de nærværende, og uagtet den Omhu, hvormed jeg er mig bevidst at Materialet til dette Arbejde er samlet og behandlet, vel ogsaa kan forøge Stoffets Værdi og give de deraf uddragne Resultater lige saa megen Paalidelighed, som om de støttede sig til et mere omfattende, men i sine Enkeltheder for selve Bearbejderen mindre velbekendt Materiale, maa jeg dog erkjende, at det med Hensyn til ikke ganske faa af de behandlede Spørgsmaal havde været ønskeligt, om Stoffet havde haft et større Omfang. Man kunde derfor maaskee mene, at ogsaa de andre to Anstalters Beretninger burde have været benyttede; men disse vilde jeg ikke have kunnet underkaste en saadan Detailbehandling som mine egne, og jeg har altsaa indskrænket mig til lejlighedsvis at jevnføre Forholdene ved Aarhus med dem paa St. Hans Hospital og i Østifternes Anstalt.

Efter min Embedsfratrædelse ifjor har det været mig en Trang at faae dette forlængst paabegyndte og flere Gange afbrudte Arbejde tilendebragt, som en Afslutning af min Virksomhed ved den jydsk Anstalt. At just ret Mange ogsaa skulde føle en Trang til at gjøre sig bekendt dermed, tør et statistisk Arbejde neppe vente. Men derfor vil det forhaabentlig ikke være at betragte som unyttigt.

Frederiksberg i Juli 1879.

Forfatteren.

Indhold.

	Side
I. Belægningsforhold	1
Bevægelsen i Patientbestanden før og efter Udvidelsen. Overfyldning	2
Tilgang efter Aarstiderne	7
Forhold mellem Kjennene	10
Belægning efter Forplejningsklasserne	11
II. Hjemstedsforhold	15
A. De jydsk Patienter	18
efter Kjøbstad- og Landbefolkning	20
fra de enkelte Kjøbstæder	22
fra Landdistrikterne, amtsvis, herredsvis o. s. v.	24
Forhold mellem Kjennene. Om Tællingen af 1870	34
B. De ikke-jydsk Patienter	36
III. Aldersforhold	40
ved Indlæggelsen	40
i Anstaltens Patientbestand	43
ved første Anfald. Alderens disponerende Indflydelse	45
IV. Ægttestandsforhold. Troesbekjendelse	54
Ugifte og Gifte m. m. efter Kjønnet	55
af Kjøbstad- og Landbefolkningen	59
i Anstaltens Patientbestand	60
Ufrugtbare Ægteskaber	62
Afvigende Religionsbekjendere	66
V. Livsstilling og Næringsvej	68
Frekvens fra de forskjellige Stænder	73
VI. Gjenindlæggelser og Tilbagefald	80
De egentlige Tilbagefald. Deres Hyppighed	82
Helbredelsens Varighed hos de Tilbagefaldne	90
VII. Aarsagsforhold	93
Somatiske Momenter	95
Psychiske Momenter	99
Familiedisposition	103
Forhold til Epilepsi, Selvmord og Drikfældighed	109
blandt By- og Landbefolkning og i de forskjellige Stænder	112
Indflydelse og prognostisk Betydning	114
Ægteskaber mellem Beslægtede	118
Medfødte Legemsfejl og mindre Anomalier	120

VIII. Sygdomsformer	Side	130
Manier og Melankolier		132
fra Kjøbstæderne og Landdistrikterne		133
efter Alder og Kjøen		137
Den progressive Parese		139
Epilepsien		142
Simulanter. Forbryderske Sindssyge og sindssyge Forbrydere		144
IX. Sygdommens Varighed ved Indlæggelsen		149
efter Kjønnene		152
efter Kjøbstad- og Landbefolkning		153
Prognostisk Betydning		154
X. Behandlingsresultater. Helbredede og Bedrede		157
Samtlige Udskrevnes Tilstand ved Afgang		161
Helbredelses- og Bedringsprocenter		161
Jevnfert med de andre Anstalters		162
efter Kjøen og Hjemsted		170
efter Patienternes Alder		172
efter Førsteanfald og Gjenanfald		174
efter Sygdommens Form		181
blandt forskellige Klasser af Befolkningen		183
Behandlingens Varighed hos de Helbredede		187
XI. Dødelighedsforhold		191
Jevnførelse med de andre Anstalter		193
med den almindelige Dødelighed og Livsvarighed		196
Dødelighed efter Opholdet i Anstalten		199
i Førsteanfald og Gjenanfald		200
Dødsarsager		206
Sektioner		209
Hjernevejninger		214

I.
 Belægningsforhold.

Sindssygeanstalten ved Aarhus blev først anlagt for 130 Helbredelige; men 9 Aar efter at den havde begyndt sin Virksomhed var den allerede udvidet med 270 Pladser for Uhelbredelige.

De Indlæggelser, som have fundet Sted i Anstalten i det noget over 25-aarige Tidsrum fra 1ste September 1852, da den aabnedes for Patienter og modtog de første, indtil Udgangen af 1877, have udgjort et samlet Antal af 2948, nemlig:

før Udvidelsen (o: til 1/9 1861)	404 Md.,	407 Kv.,	ialt 811
efter — (o: fra 1/9 1861)	1072 -	1065 -	ialt 2137
tilsammen 1476 Md., 1472 Kv., ialt 2948			

Heraf har imidlertid for Mændenes Vedkommende 255, for Kvindernes 253, tilsammen 508, været Gjenindlæggelser, saa at det Antal Personer, som har været til Behandling i Anstalten, ikkun udgjør:

1221 Mænd, 1219 Kvinder, ialt 2440.

Den aarlige Bevægelse i Patientbestanden, saavel som Belægningens Tæthed og Forholdet mellem Kjønnene gennem det hele Tidsrum fremgaaer af omstaaende Tabel I. Tilstømningen af Patienter var just ikke særdeles stærk i Begyndelsen; og de oprindelige 130 Pladser vilde have været tilstrækkelige ikke saa kort Tid længere end Tilfældet blev, hvis Anstalten kun var bleven benyttet fra Jylland alene. Men da den tillige, paa Grund af de mindre heldige Forhold paa Bid-